پوهندوی آصف بهاند ۲۰۱۶/۰۸/۲۶

د تعلیم ډیوه

دویمه برخه

ثنا ساپۍ د یوې ژورنالستې په توګه پراخه حوصله او زغم لري، خو دا پراخه حوصله او زغم خو داسې نه وي لکه د بکوا دښته، د بکوا دښته به هم سر او پای لري، مګر د ثنا ساپۍ حوصله تر هغې هم ډېره ده، خو کله، کله ځینو لیکنو او پیامونو ته بیا د ثنا ساپۍ څه چې، آن د لویو، لویو حوصلو خاوندانو د حوصلې دښتې هم پای ته رسیږي. یو واري مې چیرې له نظره تیر شول چې ځنګه د ثنا ساپۍ د حوصلې دښته د جهالت په غضب لړلو، ځینو خلکو پای ته رسولې وه. دا د ثنا ساپۍ د حوصلې د پای ته رسیدو یوه بیلګه ده:

«فیسبوک ته مې مسبج راغی. ترنګ ته مې یې پام شو. د یوه افغان و. په اروپا کې اوسیږي نه سلام نه کلام، لیکي: نجلۍ ته دې ورځو کې ډېره آزاده شوې یې. تا ته نه ښايي چې د سړو په کارونو کې ګوتې و وهې. خپل سینګار کوه او ژاولي ژوه. ستا یې له نظر سره څه چې پر هر څه دې خوله را خلاصه کړې وي، کرتېرې مسبج مې بند کړ. ټوله کیسه د تېرې ورځې تبصرې وه. ما په خپل فیسبوک لیکلي و چې که کومه غوټه په لاس خلاصیږي په خوله یې ولې خلاصوئ، جنګ بس کړئ. د فیسبوک نوي مسج غصه کړم. خواب مې ور نه کړ. قهرېدلې په دې وم چې د ماشومې په سترګه یې را ته کتلي و او داسې یې لیکلي و لکه زه چې یې د کور له غرو څخه یم...»

په ژورنالیزم کې د ثنا زدکړې او په ژورنالیزم کې د دې فعالیتونه یو جلا او پراخ بحث ته اړتیا لري چې زه دلته نه ور باندې غږېږم.

دا چې ځنګه ثنا د یوې مدني فعالې په توګه له بیلابیلو لارو نه تل هڅه کړې چې په خلکو کې د نوي نسل د روزلو له پاره د تعلیم عامیدلو نظریه رامنځ ته کړي، د دې بحث اصلي موضوع جوړوي.

ثنا ساپۍ د یوې مدني فعالې او ژورنالستې په توګه په خپل هر پوست کې د بیلګو په وړاندې کولو سره د تعلیم پلوي کړې ده. د دې له لیکنو او پوستونو نه ښکاري چې دا هم د افغانانو د ستونزو د حل او د پر مختګ یوازینۍ حل لاره په تعلیم او زدکړو کې لټوي.

ثنا ساپۍ هر څه په تعلیم پورې تړي، چې ربښتیا هم همداسې ده. چې تعلیم نه وي نو، ځوک څه نه شي تر لاسه کولی:

«اوس په ټوله نړۍ کې یو میلیارد خلک وټس اپ کاروي. که پر موبایل انترنیټ ولرئ او دا اپ در سره وي نو د نړۍ هر ځای کې چې غواړئ له بل کس سره (چې وټس اپ ولري) وړیا خبرې کولی شئ. #تعلیم #علم #ساینس»

د ثنا ساپۍ هر پیام هم له اخطارونو ډک دی او هم له امیدونو. د هرې ستونزې ریښې په نه تعلیم کې ویني او د حل لاره یې هم تعلیم ګڼي، دغه لنډ پیام ته پام وکړئ:

«وایي "تر هغو چې دې ښځه، لور، زوی او لمسی کور کې لکه چرګان ساتلي وي او#تعلیم نه پرې کوې - خپلې ژبې، وطن او خلکو ته د خدمت ناری دې بې ځایه، بې مانا او بې ګټې دي".»

که د تاریخ پاڼو ته ښه ځیر شو، ډیر خلي زموږ سیاسي او ادبي تاریخ پردیو لیکلی دی، او پردي یې چې لیکي خپله یوه موخه خو به په کې لټوي او ځوانه ثنا همدا نیمګرتیا یوازې په دغو لنډو تورو کې نوي نسل ته په مخکې ږدي، وګورئ:

«که #تعلیم نه وي، خپله کیسه خپله نشئ لیکلی نو ځکه یې نور درته لیکي او له خپلې اجنډا سره سم مو هر ډول چې غواړي رنګوي .#افغانستان»

ثنا ساپۍ د یوې متمدنې محصلې او ژورنالستې په صفت هر څه چې ګوري، یا یې لولي د هغو پایله په ډیر هنرمندانه ډول د یوه ډیر لنډ، خو با مانا پیام په ډول له خپلو هیواد والو سره په ټولنیزو رسنیو کې شریکوي. ثنا کوم کتاب لوستی دی چې د فرانسې پرمختګ ځنګه را منځ ته شو او وروسته پاتې فرانسه ځنګه په اوسنی پرمختللې فرانسې بدله شوه. ثنا له یوې خوا د لوی کتاب پیام په لنډ ډول له خپلو هیواد والو سره شریکوي او له بلې خوا بیا هم په عینې ډول ثابتوي چې هر ډول پرمختګ او نیکمرغي د تعلیم کولو په پایله کې را منځ ته کیږي، د فرانسې د پرمختګ اوږد تاریخ یې په څو کرښو کې بیان کړی دی او په پای کې یې لیکلي دي: تعلیم او ربښتیاهم چې د یو ملي پروګرام له مخې د پرمختګ پلان په تعلیم سره تر لاسه کیدای شي. دا یې هغه لنډ مطلب:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

«د یوه رومانیایي – امریکایي تاریخپوه، یوجېن وېبر(Eugen Weber) کتاب لولم، نوم یې دی: د فرانسې له بزګرو فرانسویان جوړول (Peasants into Frenchmen) وایي له ۱۸۷۰ کاله وړاندې تر میلیون لږو فرانسویانو فرانسوي ژبه زده وه او هېڅ د یوه ملت په نامه څه نه و موجود. همدې، پاریس کې د ټولنې مشران مجبوره کړل چې لاس په کار شي او یوه واحده پېژندګلوي او یو ملت جوړ کړي. درې کاره یې وکړل:

اول: د هېواد په لر و بر(که ښار و او که لرې پراته او شاته پاتې کلي) کې یې وړیا لومړنی زده کړې (پر دواړو نر او ښځه)، هغه هم په سټنډرډ فرانسوی ژبه جبري کړلې. د حکومت اداري (پوځ، قانون، د پولو ساتل او د وګړو شمېرنه) یې په ټول هېواد کې فعالې کړې.
دویم: د اقتصاد ښه کولو لپاره یې، سړکونه، کارېزونه، تیلیفوني، پوستي سیستمونه، یوه پیسه، یو بازار، او ګمرکونه جوړ کړل او له خلکو یې د مالیې ټولول ځان ته اسانه کړل.
دریم: کلتوري یوالی یې را منځ ته کړ. ادارو کې یوه رسمي ژبه، په سټنډرډ فرانسوی ژبې د کتابونو، او ورځپاڼو چاپول، ملي اکاډمی، ملي ګلری، موزیمونه، او پوهنتونونه پرانیستل. د ملي خوښیو او غم ورځو لمانځل او یاد یې پیل کړ – داسې چې ټول ملت (که ښاری/ی و او که کلیواله/ل) برخه پکې اخیستی شوی.
دا هر څه د حکومت، مدني ټولنو او ولس په همکاری وشول. نو پایله یې اوسنۍ فرانسه ده چې هر کال د نړۍ تر بل هر هېواد ډېر سېلانیان ورځي - ۲۰۱۴ کال کې یې د مېلمنو شمېر څه کم ۸۵ میلیونه و. #افغانستان #تعلیم»
ثنا ساپۍ په خپله فیسبوک پاڼه کې هره ورځ دې ته ور ته پیامونه آنلاین کوي چې شمیر یې بنایي سلګونو ته ورسیږي او ما یې دلته د بیلګې په ډول څو نمونې را واخیستې.
په هر صورت او هر حالت کې چې وي، ثنا خپله خبره په زړه کې او ککره کې نه ساتي، وایي یې او له ټولو سره یې شریکوي او په رښتیا هم هر پوست یې د یو کتاب په شان پیام لري. په لاندې پوست کې به وګورئ چې د یو پروفیسر د خولې خبرې را اخلي او نن ورځ دغه خبرې زموږ په وطن کې پر هغو خلکو عملي رواني دي چې ځان اکثریت ګڼي، خو په پوهه او تعلیم کې یې ځان او خپل خلک داسې په اقلیت کې ساتلی دی چې ښایي نسبت نورو ته په دوربین او ذره بین کې هم ښکاره نه شي، نوهمدلته دی چې د پوهې او تعلیم د نه تر لاسه کولو په صورت کې په تدریجي ډول د خپل ځان، خپلې کورنۍ، خپل قوم او خپلو خلکو د بربادۍ سند په خپله امضا کوي. دا هم د ثنا او د هغې د پروفیسر خبرې:
«د سیاسي چارو له یوه انګرېز پروفېسر سره مې خبرې کولې – موضوع پر سیاسي تاوتریخوالي، ټولنې او خلکو باندې وه. یوه خبره یې اشنا ښکاره شوه. ویل یې، "که#تعلیم و نه کړي، سیاسي تله یې نوره هم سپکه کیږي، خپله لویه ونډه له لاسه ورکوي ځکه د نفوس له پلوه به اکثریت وي خو د پوهې له پلوه به اقلیت شي او هغه اقلیت چې په سیستماتیک ډول یې له تعلیمي پلوه ځان رسولی دی واکمن به وي. کلتور، ژبه او ارزښتونه به یې هېڅ وزن نلري او نه به څوک ری پرې وهي. نړیوال به هم هېڅ لیوالتیا ورسره نه لري ځکه هېڅ سره دومره وخت نشته چې پر یو شاته پاتې قوم یا ولس یې ضایع کړي. که غواړي چې لکه رمه یې نور و نه پالي نو باید له مشره نیولې تر کشره (دواړه ښځې او سړي) تعلیم وکړي که نه کیسه یې مفته ده. دا کار باید ډېر ژر پیل کړي ځکه ډېر وخت ورسره نشته".»
په ټولنه کې هیڅ داسې ستونزه او بد مرغي به نه وې چې د تعلیم په نه شتون پورې اړه و نه لري، او ثنا ساپۍ د ټولنې ستونزې یو په یو په نښه کوي او له دلایلو سره یې وایي چې که تعلیم نه وي ، نو همداسې ستونزو سره به لاس ګریوان یو، ځکه نو د هر پوسټ په پای کې وایي او لیکي: تعلیم، وګورئ:
«د #پکتیکا دې حالت ته د انسان زړه ټوټه ټوټه شي. خو د ځینو دا دلیل چې 'ته پر خپلې لور تعلیم و نه کړې، داکتره به له کومه کوې؟' هم پر ځای دی. نو ځکه دغه حال دی. #تعلیم_فرض_دی»
د تعلیم د عاملو په لاره کې ثنا ساپۍ د خپلې لارې د نورو ملګرو په فعالیتونو هم خبره ده او د هغو په فعالیتونو دومره خوشاله ده چې لا خپله ګټلې جایزه هم هغو ته ورکوي. دا خپله جایزه د «قلملار» ټولنې ویسا ورونو ته ډالۍ کوي چې هغوی هم د علم او مطالعې د عاملو له پاره د ګدایې کچکول په غاړه کور په کور، کلي په کلي او ښار په ښار ګرځي د کتابونو درویزه کوي او بیا یې اړو ماشومانو ځوانانو او د مطالعې اهل ته رسوي. ویسا ورونو ته ثنا داسې لیکي:
«په لندن کې د افغان غږ په نامه راډیو ۵مه کلیزه وه. په اړه یې یوه غونډه وه او مشرانو یې دا جایزه را ډالۍ کړه...
د افغان غږ راډیو د ټولو ملګرو او بنسټ اېښودونکي غرغښت غرغښت له پېرزوینې مننه. ژوندي دې وي. ما خپله ونشوی کړی غونډې ته ورشم نو همکار اسماعیل میاخېل مرسته وکړه او اوارډ یې زما پر ځای واخیست. زه غواړم دا جایزه هغه کس ته ډالۍ کړم چې په رېښتیا یې وړتیا لري او د قلم په برخه کې عملي کار کوي ـ مطیع الله ویسا.
ښاغلی ویسا او کورنۍ یې عملاً د وطن ښېلا ښېلو سیمو ته ځي، د بندو ښوونځیو د پرانیستو هڅه کوي، کتابتونونه جوړوي او له تعلیمه پاتې ماشومانو په غم کې دي. د هغه افغانستان په هیله چې ټول وګړي یې #تعلیم ولري او قلم ورته نور نا اشنا نه وي.
«Matiullah Wesa

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

تر هغه ځایه چې ما ته مالوم وو، پر ځینو هغو اشخاصو مې مقالې لیکلې دي چې د نوي نسل د روزنې اود هغوی پرتعلیم باندې یې ټینګار کړی دی، د تعلیم د عاملو له پاره یې فکر او کار کړی دی، خو پر تعلیم باندې د ثنا ساپۍ ټینګار او په دې لاره کې نظري او عملي کار بې جوړې دی. تر نن پورې مې هیڅ بل تن نه لیدلی او نه مې اوریدلی چې د ثنا غوندې دې پر تعلیم ټینګار وکړي او دومره تبلیغ دې ور ته وکړي، ثنا د نوي ژوند او نوې ټولنې جوړول او د نوي انسان روزل په تعلیم پورې تړلې ګڼي او ټول ټینګار یې پر دې باندې دی چې هر څه په تعلیم سمیږي. پرته له استثنا هره ورځ یو دوه پوستونه داسې لیکي او تر ټولو یې رسوي چې اوس یې په غیاب کې د تعلیم مور ګڼي او ځوک چې چیرې د تعلیم نوم واخلي نو ځینې غږ پسې کوي چې:

«ته اوس دې د ثنا ساپۍ بچې ته ګوره»

ثنا ساپۍ ډیره ځوانه ده خو ښکه چې له یوې خوا یې د تعلیم د عامیدو له پاره فعالیتونو او عملي هلو ځلو ته ګورم او له بل پلوه خلک هم غوښتې او نا غوښتې وایي چې د تعلیم له پاره مبلغین د ثنا ساپۍ زامن دي (ته اوس دې د ثنا ساپۍ بچې ته ګوره) نو زه یې اړینه ګڼم چې سر له همدې اوسه و ویل شي:

ثنا ساپۍ د تعلیم مور ده!

ثنا ساپۍ د تعلیم د لارې قهرمانه ده!

لیدل شوي دي چې سیاسیون او د ټوپک او وژنو د لارې لارویان خپلو مشرانو ته د ټوپکوالی او وژنو په خاطر قهرماني ورکوي، زه خو هم حق لرم چې د یو ښونکي او قلموال په توګه، یو قلموال ته، د انسانیت او انسان روزنې په لاره کې د کړو خدمتونو په پار قهرمان و وایم، نو سر له همدا اوسه زه وایم چې:

ثنا ساپۍ د تعلیم د لارې قهرمانه او د اوسني تعلیم مور ده.

د مقالې د بشپړتیا له پاره د ثنا په تعلیم پورې اړوند څو خبرې:

«که زما خور بې تعلیمه وي زما ورور ارامه او خوشاله ژوند نشي کولی. تل به یې کور وران، عزت تالا او ماغزه ناکراره وي. د نجونو او میرمنو #تعلیم د ټولې کورنۍ په ګټه دی نو خپله پښه په خپله په تبر مه وهئ.»
«وایي که ښه اقتصاد غواړې باید تعلیم کړې خلک ولرې چې پوه شي څه کار و بارونه پیل کړي. اقتصاد پوهانو ته اړ یئ چې پوه شي کومه اقتصادي تګلاره یې وطن ته ښه ده. او پوه خلک دي پکار دي چې سیستم جاري وساتي. دواړه نارینه او ښځینه باید کار وکړي چې هماغسې یې سیال وساتي. د بریتانیا ټول نفوس نژدې 64 میلیونه دی. ښځې تر سړو ډېرې دي. 38 میلیونه خلک یې کار کوي. که یې ښځې په کور کېښنې #اقصاد به یې هم ورسره خراب شي. بیا به نه د نړۍ پنځم اقتصاد وي او نه به له نړیوالو مشرانو یادېږي. سیالي داسې نه کېږي چې هغه بل دې شپه او ورځ خولې تویوي او نور دې کور کې بې #تعلیمه، بې مسولیته او بې کاره پښه اړولې ناست وي. که ځوک تعلیم نه کوي بیا دې شکایت هم نه کوي .#تعلیم_فرض_دی»
«#تعلیم چې دې وکړ (لارې ګودرې دې ولیدې) د خپل حق غوښتلو په چل هم پوهېږې. #افغانستان»
«په #افغانستان کې که ماشوم ښوونځی نلرې پره او حل یې دواړه له ما او تا سره دی. خپګان نه، کار غواړي .#تعلیم_فرض_دی»
«تر هغو چې مو ښځې پر خپلو پښو و نه دریږي ټولنه مو له روانو بدبختیو نه خلاصیږي. حل یې پر ښځه او نر #تعلیم دی.»
«ویاړلې او د ستایلو سړي داسې وي. تر هغو چې مو ښځې پر خپلو پښو و نه دریږي ټولنه مو له روانو بدبختیو نه خلاصیږي. حل یې پر ښځه او نر #تعلیم دی.»

پای

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په خیر و لولئ